

ALLEMANDE

af Balletten

„Pontemolle“

W. Holm.

Foredrag med Frank Andersen: August Bournonvilles romerske ballet Ponte Molle

Den legendariske danske balletmester August Bournonville var i Napoli og Rom i et halvt år i 1841. Et ophold som vedblev at være en inspirationskilde, og som først udmøntede sig i balletten *Napoli* fra 1842 og siden i 1866, hvor Bournonville således skabte sin ballet *Ponte Molle*.

Kort fortalt er handlingen den, at maleren Alfred skal forlade Rom og sine malerkolleger efter et længere studieophold i Rom. Han har udviklet sin kunst til mesterskab og skal nu drage hjem for at blive gift. Alfred og hans malerkolleger har logi hos værtinden Fulvia. Hendes to smukke døtre, Camilla og Annina, tilbedes af Fabriccio og Chauvin. Moderen er dog ikke begejstret for døtrenes tanker om ægteskab; hvorfra skal pengene til bryllup komme, og hvad skal de unge par leve af?

Alfreds talent er heldigvis stort, og da et velhavende par, hr. og fru Gardelli besøger hans atelier og ser hans seneste færdiggjorte maleri, ønsker de at købe det for en pæn sum penge. Som det generøse menneske Alfred er, skænker han nu billedet til Camilla og Annina. De sælger nu billedet til Gardelli-parret så indbringende, at Fulvia alligevel giver de unges elskende sit samtykke. Og det skal fejres, ligesom der skal festes forud for Alfreds afrejse.

I anden akt holdes der gilde i værtshuset La Storta ved foden af Ponte Molle; og deraf navnet på balletten. Festivitasen er som et langt divertissement med et fyrværkeri af danse. I slutscenen, modtager Alfred gaver til sin brud, hvorefter han iler afsted, mens dansen fortsætter. Slutteligt ses toget på vej nordpå, og ud af togruden vifter Alfred med det danske flag.

Balletten blev danset for sidste gang i 1911 og gik i glemmebogen, indtil Dinna Bjørn og tidligere balletmester ved Den Kongelige Ballet Frank Andersen sammen med Eva Kloborg og Anne Marie Vessel Schlüter tog fat på en rekonstruktion ud fra den bevarede

libretto. Frank Andersen vil berette om dette arbejde og ligeledes vise en film af balletten opført på Operaen i Stockholm.

Efter foredraget og filmen vil der være antipasto samt 2 glas vin.

Tid: Torsdag den 23. april 2026, kl. 17.00

Sted: Salon K, Huset, Rådhusstræde 13, 1466 København K.

Pris: Prisen er 255,- kr. for medlemmer af Romselskabet S.P.Q.R. Gæster, som ikke er medlemmer af Romselskabet S.P.Q.R., er velkomne, og prisen er da 335,- kr.

Tilmelding: sker udelukkende via dette link: https://romselskabet-spqr.safeticket.dk/116076/August_Bournonvilles_romerske_ballet_Ponte_Molle

Sidste frist for tilmelding er den 19. april 2026.

Foredrag med Sebastian Swane: Musikalske ledetråde i Puccinis Tosca

Operaen *Tosca* blev komponeret af Giacomo Puccini og havde premiere i Teatro Costanzi i Rom i år 1900. Som mange ved foregår handlingen i Rom i juni år 1800 på et tidspunkt, hvor Napoleon havde invaderet Italien og truede Kongeriget Napolis kontrol over Rom. Operaens første akt finder sted i kirken Sant'Andrea della Valle, hvor den politiske fange Angelotti har skjult sig, og hvor kunstneren Cavaradossi arbejder på et portræt. Andet

akt foregår på politichefen Scarpia's kontor i i Palazzo Farnese, mens det tragiske tredje akt udspiller sig på taget på fængslet Castel Sant'Angelo.

Som ung operasanger fik Sebastian Swane – og før han skiftede karriere til at blive speciallæge i psykiatri – rollen som Angelotti i en opsætning af *Tosca* i Sydney Opera House, Australien. Sebastian Swanes foredrag vil have karakter af en nyfortolkning af operaens personer, hvor han ser på deres personligheder og dybere psykiske lag. Dette belyses gennem værkets omkring 60 ledemotiver, altså de musikalske idéer, der subtilt tegner karakterernes følelsesliv, indre konflikter og seksuelle drivkræfter. Udgangspunktet er hans bog: *Psyken i musikken*. Kunstens og operaens psykologi, belyst gennem en psykiaters læsning af Puccinis *Tosca* med orkestret som spejl af det ubevidste.

Sebastian Swane vil således kombinere et musikteoretisk og psykiatrisk perspektiv, og formidlet i en form, hvor man ikke behøver særlige forudsætninger. Ambitionen er netop at gøre sammenhængene både tilgængelige og sanselige. Derudover rummer operaen en fascinerende lokalkoloristisk dimension: klanglige og harmoniske strukturer, som spejler Rom, ikke blot som geografisk sted, men som psykologisk og kulturelt rum. Denne forbindelse mellem byens atmosfære og personernes karaktertegning vil også indgå i foredraget.

Efter foredraget vil der være sandwich samt 2 glas vin.

Tid: Tirsdag den 12. maj 2026, kl. 17.00

Sted: Det Italienske Kulturinstitut, Gjøringsvej 11, 2900 Hellerup

Pris: Prisen er 155,- kr. for medlemmer af Romselskabet S.P.Q.R. og medlemmer af Det Italienske Kulturinstitut. Gæster, som ikke er medlemmer af Romselskabet S.P.Q.R. eller af Det Italienske Kulturinstitut, er velkomne, og prisen er da 235,- kr.

Tilmelding: sker udelukkende via dette link: https://romselskabet-spqr.safeticket.dk/116077/Musikalske_ledetraade_i_Puccinis_Tosca

Sidste frist for tilmelding er den 7. maj 2026.

Apropos broen Ponte Milvio

Til broen Ponte Milvio er der også knyttet både legender og film. Det siges, at Kejser Konstantin den Store i 312 før et slag ved Ponte Milvio fik en åbenbaring sendt af den kristne Gud, hvilket omvendte ham til kristendommen og gav ham sejren i slaget ved Ponte Milvio mod kejser Maxentius.

Ponte Milvio er også kendt grundet den italienske forfatter Federico Moccia og hans populære bog samt film 'Ho voglia di te' (på engelsk: I Want You) fra 2006, hvor de unge elskende som et symbol på deres udødelige kærlighed sætter en kæde og hængelås om en af broens lygtepæle, hvorefter nøglen kastes i Tiberen. Denne episode bredte sig sidenhen som en trend ikke blot hen af Ponte Milvio, men også til andre storbyer og

deres broer. Og efterhånden har så mange par sat i tonsvis af hængelåse på broer rundt om i verdenen, at de lokale myndigheder må fjerne dem med mellemrum. Allerede i 2007 knækkede en lygtepæl på Ponte Milvio under vægten af hængelåsene, og i Paris brød et hegn på Pont des Arts sammen.

Ponte Milvio var også elsket af danske guldalderkunstnere, der rejste til Rom. Broen blev for dem et vartegn og symbol på overgangen fra den 'barbariske' til den klassiske verden. Når de nåede broen, kunne de se til Peterskirken, Vatikanet, Capitol og en lang række af de øvrige bekendte romerske seværdigheder.

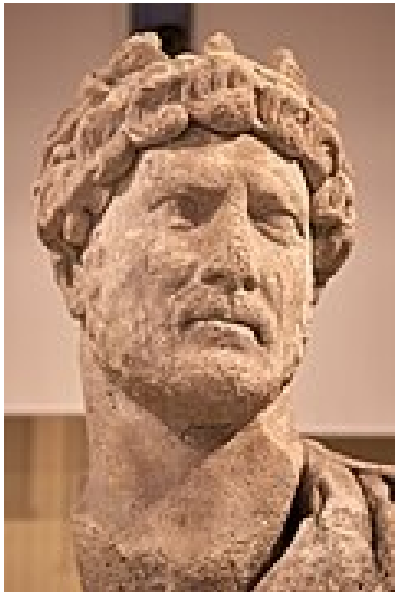
H.C. Andersen har således i *Mit Livs Eventyr* (1855) skrevet om Ponte Molle:

Om aftenen kom Svenske, Norske, Danske og Tydskere sammen til ét Lag, og her traf man endnu Størrelser fra en ældre Tid. Her kom de to gamle Landskabsmalere Reinhard og Koch, ligesom også Thorvaldsen. Reinhard, der med Digterøje havde opfattet Italiens Natur, var vokset fast til dette Land, det han for stedse havde ombyttet med "Bavaria". Gammel og dog så ung sad han her med funklende Øjne og Sølvhvidt hår. Han lo, så det rungede og en fløjs Trøie, en rød Uldhue på Hovedet var det karakteristiske i hans Klædning. Thorvaldsen bar en gammel Frakke, hvori hang Bajokordenen, den man her erholdt ved at træde ind i Forsamlingens "faste Stok". Den indtrædende gav som oftest engang for alle en aften Drikkevarer til hele Forsamlingen. Det kaldtes at gøre "Ponte molle" og den indtrædende fik Bajokordenen, en Kobberskilling, som altid ved lignende Lejligheder blev båret i Knaphullet. Der var da stor Udklædning og dramatiske Scener, da den valgte General, dengang en ung tydsk Kunstner, mødte i al slags Militæruniform, med Guldpapirsstjerne på Brystet. Ledsaget af Skarpretteren, som bar en Økse og et bundt Pile og et Tigerskind hang ham ned over Ryggen. Dernæst kom Mindesangeren, der til Guitaren sang tit en extemporeret Vise om Aftenens "Ponte molle". I tidligere Tider havde det været skik, når en Landsmand første gang kom til Rom, at modtage ham ude ved Pons Aemilius, der i daglig tale kaldes "Ponte molle" og da i Værtshuset derude drikke Velkomst.

Hadrian kaldet "Graeculus" eller 'den lille græker'

Ole Andersen, Per Kristian Madsen og Philip Kristian Dons Madsen

Her er en fortælling om en måske lidt overset side af kejser Hadrian (76-138 e.v.t., kejser fra 117), nemlig om hans store engagement i græsk kultur og om hans byggerier i både Athen og Rom. Til gengæld kender mange formentlig fortællingerne om Hadrian og hans elskede Antinoos, der druknede i Nilen, eller hvad det nu var, der skete. Men det springer vi (næsten) over her.

Buste af Hadrian 'graeculus' fundet i havnen i Piræus. Hadrian var den første kejser, der havde skæg. Det brugte man slet ikke i den romerske elite. Skæg var forbeholdt barbarer og lejesoldater. Busten er nu i Det arkæologiske Museum i Piræus (Foto: George E. Koronaios, Wikimedia Commons).

Hadrians familie stammede fra byen Adria ved Adriaterhavet, men drog til Spanien, hvor han voksede op. Hans far var fætter til Trajan (53-117, kejser fra 98). Og da begge Hadrians forældre døde, da han var 10 år i år 86, tog Trajan sig af ham.

Athen havde allerede længe været den by, hvortil dygtige romerske drenge blev sendt hen for at lære græsk og for f.eks. at studere på Platons Akademi eller på Aristoteles' skole Lykeion. Hadrian var meget optaget af sine græske studier, der var en del af de velstillede romeres uddannelse. Og allerede som dreng blev Hadrian kaldt *Graeculus*, 'den lille græker'. I begyndelsen var det måske et kælenavn med en vis respekt, fordi han var så optaget af græsk kultur, digtning og filosofi. Men navnet blev hængende, og for en romersk kejser har det nok været lidt nedsættende. Måske har det snarere lydt som 'den bette græker'.

I år 112 sendte Trajan Hadrian østpå for at forberede togtet mod Parther-riget. Og efter sigende benyttede han lejligheden til at besøge tidens fremmeste filosof, stoikeren Epiktet, i dennes skole i Nikopolis i det nordlige Grækenland. Da Hadrian derpå kom til Athen, blev athenerne så begejstrede for hans engagement, at han blev udnævnt til æresborger i byen, blev medlem af byrådet og fik en statue på Dionysos-teatret.

Fem år senere i 117 efterfulgte Hadrian så Trajan, der på sit dødsleje adopterede ham - hvis det ikke i virkeligheden var Trajans enke, Pompeia Plotina, der gjorde det. Under alle omstændigheder var Hadrian meget veluddannet såvel som administrator og militærmand. Og han var en del af familien.

Hadrians første store – og påtrængende - opgave var at konsolidere riget efter Trajans sidste krige og hans store udvidelser af riget. Der var udbrudt uroligheder rigtig mange steder. Hadrian arbejdede på at sikre rigets grænser og opgav straks Armenien og Mesopotamien. I årene 121-22 var han i Germanien (Køln) og i Skotland, hvor der var

stort pres på grænserne. Og han fik bygget sin store mur i Skotland som værn mod barbarerne mod nord.

Nu var der mere ro, og Hadrian kunne koncentrere sig om at manifestere sin status som regent i datidens største magt i vores del af verden.

I år 123 kom han så igen til Athen. Nu som kejser. Og så tog han fat på sin store ide med at fremhæve græsk kultur og genrejse Athen til fordums storhed. MAGA! Hvordan kunne han nu bedst gøre det? Naturligvis ved at bygge videre på den store arv fra Athens (og Grækenlands) storhedstid i 6.-5- århundrede f.v.t. Men også ved at føje nyt til. Det blev til flere meget store bygningsarbejder og et politisk projekt, der allesammen blev afsluttet i 131-32.

Dionysos Teater: Hadrian satsede meget på græsk kunst og litteratur. Dionysos Teatret var bygget allerede i det 6. århundrede f.v.t. og var måske det ældste teater overhovedet. Det var stedet, hvor de store græske klassiske værker var blevet fremført. Teatret var blevet ombygget i flere omgange, men blev ødelagt under Sulla's erobring af Athen år 86 f.v.t. Allerede i 112 havde borgerne i Athen opstillet en statue af Hadrian i Dionysos' teater. Og nu supplerede han så selv med relieffer i en ny Scenae Frons, dvs. scenens baggrund, der vender ud mod publikum. Reliefferne viser begivenheder fra fortællingerne om Dionysos. Athens borgere skal have kvitteret ved at opstille helt op til 12 statuer af Hadrian i teatret.

*Hadrians relieffer i Dionysos Teatret
(Foto: George E. Koronaios, Wikimedia Commons)*

Zeus-templet i Athen påbegyndt 561 f.v.t. og først fuldført af Hadrian i 131 e.v.t. (Foto: Ava Babili. Wikimedia Commons)

Zeus-templet: Men det mest imponerende arbejde, og vel også mest profilerede, var færdiggørelsen af det kæmpestore Zeus-tempel. Det var blevet påbegyndt helt tilbage i år 561 f.v.t. under tyrannen Peisistratos, og siden havde det ligget som ruin. Det siges, at det skete i protest efter tyrannens fald, fordi man anså templet for provokerende. Men nu skulle der ske noget! Og byggeriet var allerede kommet langt, da Hadrian i 128 atter besøgte byen.

Da templet var færdiggjort, var det det største tempel i selve Grækenland og indeholdt en kolossal statue af Zeus i guld og elfenben, såkaldt kryselefantinstatue, ligesom den af Pallas Athene i hendes tempel på Akropolis. Og mere endnu: For i templet blev både Zeus og Hadrian tilbedt, og dyrkelsen af de to blev blandet noget sammen. Desværre blev templet ødelagt allerede efter 100 år ved en germansk invasion.

Akvædukten: Men Hadrian investerede også i Athens infrastruktur. Således fik han bygget en 18 km lang akvædukt, det meste af den underjordisk. Og ligesom teatret kom vandet også byens brede befolkning til gode.

Panhellenion: Endelig etablerede Hadrian en sammenslutning af alle de græske byer, som ellers altid havde ligget i konkurrence, for ikke at sige i krig, med hinanden. Igen i årene 131-32 blev Panhellenion etableret. Den skulle få grækerne til at opleve sig selv som en helhed. Dog naturligvis uden militær magt og indenfor Romerriget. Panhellenion fik hovedsæde i Athen, som Hadrian utvivlsomt har oplevet som Centrum.

Hadrians Port eller Bue rejst af borgerne i Athen for at hylde Hadrian i årene 131-32. På den side, der vender ind mod Athens centrum med Akropolis, står: Dette er Athen, Theseus' gamle by. På den modsatte side, der vender mod Zeus-templet, og som ses på billedet: Dette er Hadrians by, og ikke Theseus'. Porten markerer Hadrians drøm om at føje en ny by til den, som sagnkongen Theseus havde grundlagt. Akropolis ses i baggrunden til venstre - med byggekraner i anledning af en igangværende restaurering, der snart er slut (Eget foto)

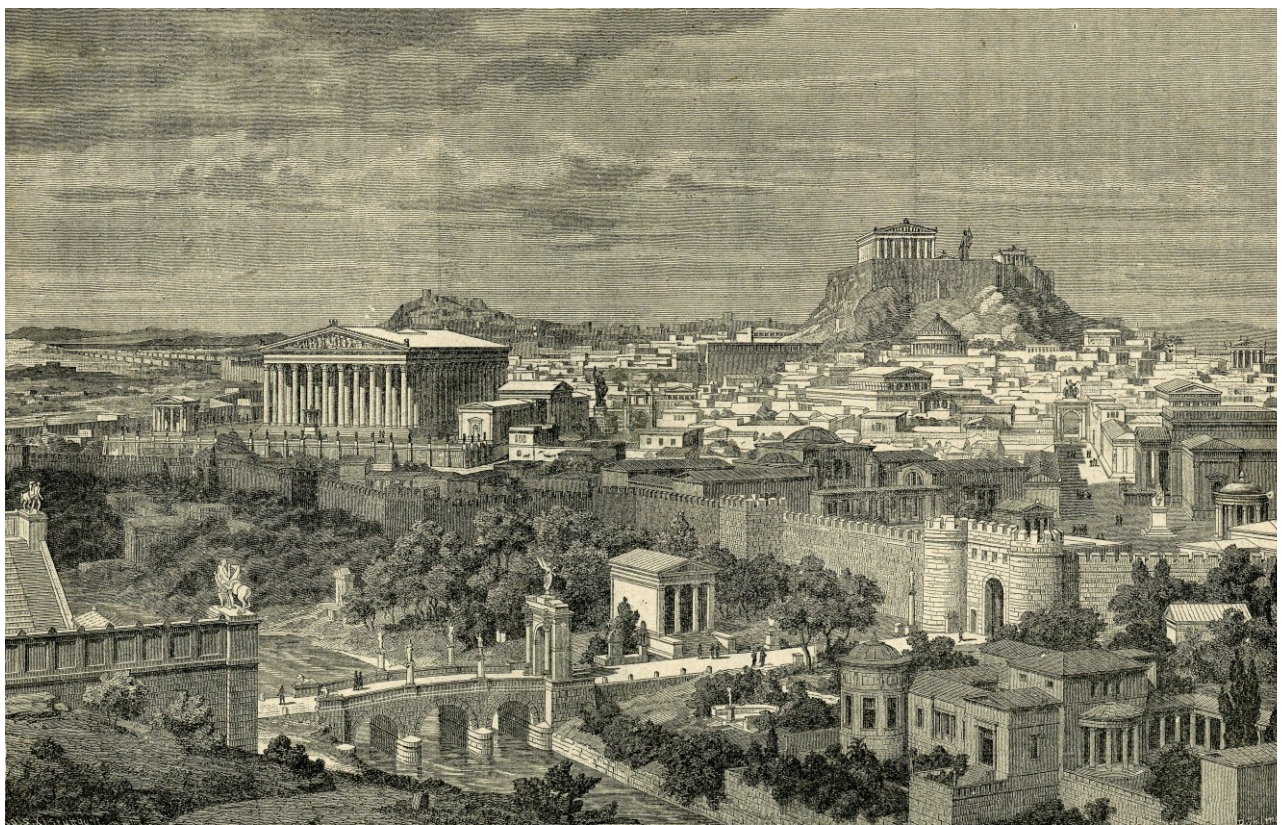

Hadrians Port eller Bue: Athens borgere var naturligvis yderst begejstrede for Hadrians store engagement i byen og de massive investeringer, der fulgte med. Så de rejste en port til hans ære på vejen mellem det klassiske Athen og den nyere bydel omkring Zeus-templet. (Det siger noget om størrelsesforholdene i Athen, og om hvor lille byen var i forhold til Rom, at buen kun står 325 meter i lige linje fra Akropolis).

Biblioteket: Hadrian var som sagt meget interesseret i græsk poesi og litteratur, så han fik ligeledes bygget et stort bibliotek. Det indeholdt naturligvis både læserum, rum til afslapning og et svømmebassin. Man skulle kunne mødes. Overklassen havde ikke så meget at lave i hverdagen. Et bibliotek bør ses i relation til, at det skønnes, at læsefærdigheden i imperiet som helhed var godt 10% og større i de store byer. Men den almindelige befolkning var analfabeter. Måske skal biblioteket også ses i sammenhæng med, at Trajan havde bygget sit store bibliotek på sit forum i Rom omkring år 114. Så der var prestige i den slags projekter,

Hadrians bibliotek i Athen. Biblioteket har haft karakter af et forum med søjlegang omkring. Billedet viser indgangen i vestsiden set op mod Akropolis (Foto George E. Koronaïos, Wikimedia Commons)

Montagne nell'Argolide. Isola di Salamina. Museo. Puice. Partenone. Atene Fromaca. Erechteion. Monte Coridalo.
 Penisola di Munitia. Piroo. Statua ed Arco di Adriano. Teatro di Eros. Acropoli. Pritaneo.
 Sikella. Le lunghe mura. Olimpion. Porticato esteriore dell'Olimpion. Teatro di Dionisio. Odeon di Pericle (?). Eleusinion.
 Tempio di Cronos e di Rea (?). Giardino e tempio di Afrodite. Terme romane. Serapeion. Tempio di Giove Panellenio e di Era f.
 Stadium. Ponte sull'Ilisso. Porta della città. (Casa di campagna). Delphinion (

Athen i oldtiden, sandsynligvis i det 2. århundrede e.Kr. under kejser Hadrian. I baggrunden ses Akropolis med Parthenon-templet. Det store bygningsværk til venstre er en rekonstruktion af Zeus-templet. Og lige til højre for det ses Hadrians port og en statue af ham. Print fra værket "Atene antica (ricostruzione grafica degli eruditi)", der tilskrives den tyske maler og illustratør Gustav Adolf Closs (1864-1938), L'illustrazione popolare, Fratelli Treves Editori, Milano 1897. (Wikimedia Commons).

Men nu skal vi ikke helt glemme Rom, hvor Hadrian også har ønsket at sætte varige minder, og markere sin storhed:

Villa Adriana: Hadrians store paladskompleks i Tivoli ca. 25 km øst for Rom (dvs. en dagsrejses tid) blev bygget og udbygget igennem hele hans kejsersperiode 118-138. Det siges, at han ikke brød sig om at bo på Palatiner-højen. Så i stedet byggede og udbyggede han sin kæmpestore sommerresidens. Den endte med at være mindst 1 kvadrat-kilometer, dvs. større end byen Pompeji og formentlig ca. halvdelen af det antikke Athens areal (skønnet til 200-250 hektar). Og større end nogen anden kejsers havde (og har) bygget sommerresidenser. Området er inddelt i flere områder med symbolske og relevante skulpturer osv. Ikke mindst er der mange henvisninger til Ægypten og ægyptisk kultur. I 1998 fandt man et helt nyt område kaldet Antinoeion efter Antinoos (der kom han så alligevel!), og som skal have rummet den romerske (ikke ægyptiske) obelisk, som Hadrian bestilte, og som viser Antinoos som guden Osiris, der som bekendt genopstod fra de døde. Obelisken står nu på Monte Pincio højt over Piazza del Popolo. De lærde er uenige om, hvorvidt Antinoos' aske har været opbevaret i Villa Adriana eller ej.

Del af haveanlægget i Hadrians Villa. For at markere sin græske tilknytning, fik Hadrian lavet 4 kopier af karyatiderne på Akropolis for at pynte i haven (Foto: Susanne Trudsø)

Pantheon blev oprindeligt bygget af Augustus' svigersøn Agrippa år 27 f.v.t. og var siden brændt. Men Hadrian lod det genopføre allerede i år 120 e.v.t., altså mens han var travlt beskæftiget med rigets sikkerhed. Han lod indskriften over indgangen forblive, så der stadig står, at det var Agrippa's arbejde. Det har formentlig været vigtigt for Hadrian at understrege kontinuiteten tilbage til den store Augustus.

Bygningen har altid været og er stadig kolossalt beundret for sin enorme kuppel, der dels har været en stor inspiration for arkitekter siden hen og dels en stor udfordring. For hvordan har det dog kunnet lade sig gøre at gøre kuplen så holdbar? Hemmeligheden har vist sig at være skiftende typer af sten med mindre og mindre vægt opad mod åbningen. Bygningen har været anvendt som kirke og er begravelsesplads fx. for Rafael og de to konger efter Italiens samling.

Pantheons porticus med indskriften: Marcus Agrippa. Søn af Lucius. Konsul for tredje gang. Gjorde (dette) - med de sædvanlige noget indforståede forkortelser (Eget foto)

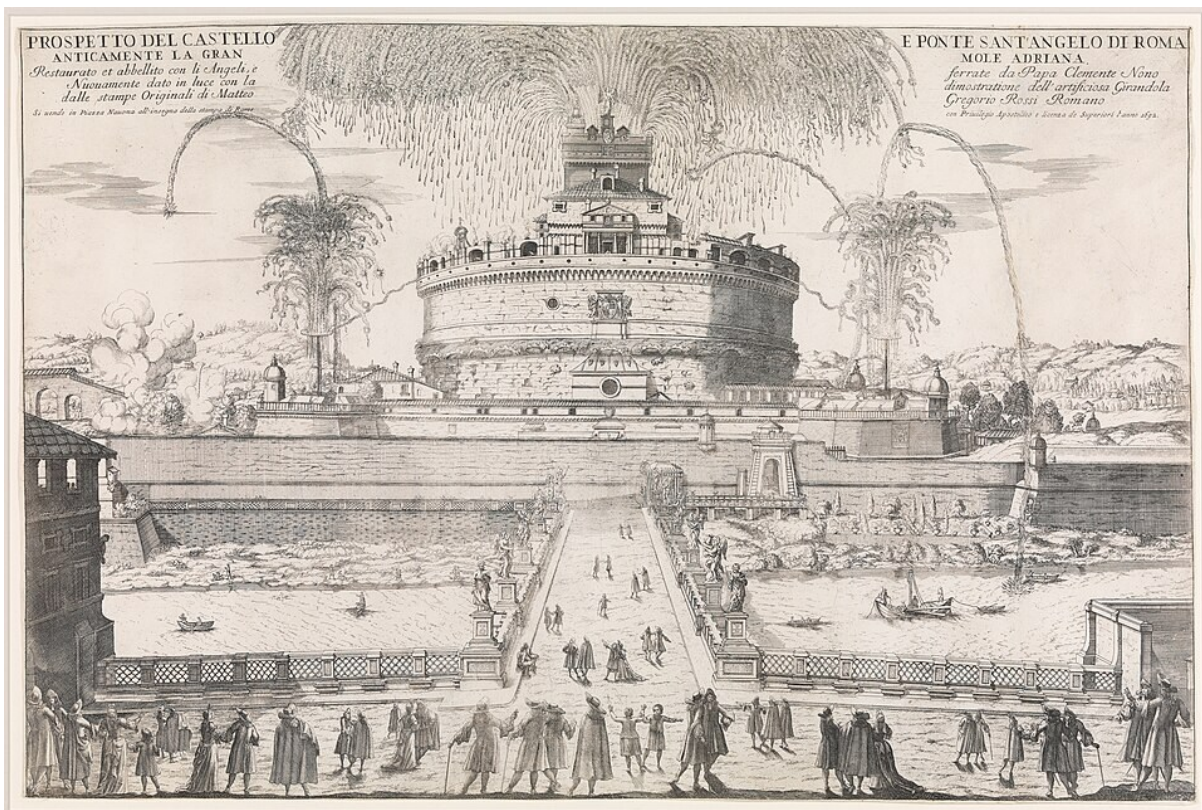
Den fantastiske kuppel i Pantheon (Foto Tomi Mäkitalo, Wikimedia Commons)

Castel Sant'Angelo: Hadrian ville sikre sit eftermæle og fik bygget Castello Sant'Angelo eller Engelsborg i årene 134-139 som mausoleum. Efter hans død i 138 blev også hans hustru og efterfølgende kejsere bisat der, sidst Caracallas (myrdet 217). Mausoleet blev bygget med direkte udsigt til Augustus' mausoleum på Mars Marken på den anden side af Tiberen. Begge er runde som et minde om etruskerne grav-stil med en høj, en tumulus, over et kammer. Engelsborg var igennem mange år den højeste bygning i Rom og blev anvendt af paverne som en fæstning.

Ponte Sant'Angelo: Broen, der blev bygget 134 e.v.t., forbinder Hadrians mausoleum med Marsmarken, hvor Augustus' mausoleum står. Igen en understregning af forbindelsen og kontinuiteten. Af broens 5 buer, er de 3 stadig originale.

Hadrian besluttede på sit terminale sygeleje (138) at adoptere senatoren Titus Aurelius Antonius til sin arvtager som kejser på betingelse af, at han igen adopterede Hadrians grandnevø Marcus Annus Verus til sin efterfølger, når tiden kom. De blev så henholdsvis til Antonius Pius og Marcus Aurelius.

Og begge de to kejsere havde skæg! Og magtede deres opgave!

Castello Sant'Angelo med Ponte Sant'Angelo. Tryk fra 1692-1702 efter Giovanni Battista Falda. Som bekendt foregår den sidste sørgelige akt af Puccini's opera Tosca på toppen af slottet. Noget ganske andet end fyrværkeriet på billedet (Metropolitan Museum of Art, Wikimedia Commons)

Hvis nogen har lyst til at læse mere om Hadrian, kan vi anbefale Marguerite Yourcenar's roman: Kejser Hadrians Erindringer, på dansk ved Karl Hornelund, Forlaget Rosinante, København 2017.

Medlemsgave 2026

Rigtig mange medlemmer har fået deres medlemsgave 2026 udleveret ved nytårskuren, arkitekturforedraget eller ved temadagen sidste lørdag. Men der er fortsat nogle, som endnu ikke har fået medlemsgaven 2026.

Bogen er fysisk meget tung og stor, hvorfor den ikke bare kan omdeles til postkasser og brevsprækker. Der kan ske afhentning hos enten formand Susanne Trudsø, Frederiksgade 8, 1265 København K eller hos kasserer Lisbeth Baastrup Burgaard, Henriksvej 16, 2400 København NV efter forudgående aftale på mail:

formand@romselskabet-spqr.dk eller kasserer@romselskabet-spqr.dk

Romselskabet S.P.Q.R.

formand Susanne Trudsø | formand@romselskabet-spqr.dk

Jyske Bank, regnr. 7854 kontonr. 000 13 61 115

CVR: 32 25 30 75